Vlaams Parlement

357 (2019-2020) – Nr. 1
ingediend op 10 juni 2020 (2019-2020)

Voorstel van resolutie

van Freya Van den Bossche, Hannes Anaf en Conner Rousseau

over het bewaken van de menselijke waardigheid tijdens de coronapandemie en de garantie dat de versoepelingen in het kader van de exitstrategie voor iedereen gelden

verzendcode: WEL

TOELICHTING

Collectiviteiten in de Vlaamse welzijnssector, zoals de woonzorgcentra en de residentiële voorzieningen voor personen met een handicap, liepen tijdens de uitbraak van het coronavirus een hoger risico om door het virus te worden getroffen. Doordat in veel van die collectiviteiten kwetsbare mensen verblijven, is er vanuit de sector en de overheid snel ingegrepen om te proberen de kans op besmetting te beperken. Onder die maatregelen viel onder andere het verbod op bezoek, het verbod om – behalve in extreme situaties – de collectiviteit te verlaten of opnieuw te betreden, en occasioneel zelfs het verbod om de eigen kamer te verlaten.

Initieel waren die maatregelen verantwoord. Ze waren immers noodzakelijk om het hoofd te kunnen bieden aan een nieuw en onbekend virus. Ondertussen zit België in de staart van de eerste golf van de epidemie, zodat versoepelingen wenselijk zijn. De Vlaamse Regering heeft daartoe ook het initiatief genomen door opnieuw bezoek in de collectiviteiten mogelijk te maken en door onlangs nog de bezoekregeling in de woonzorgcentra te versoepelen. Ook de (her)opname in een zorgvoorziening is sinds kort opnieuw mogelijk, net als een tijdelijke terugkeer naar de thuissetting. Maar het blijft onduidelijk in welke mate die versoepelingen ook hun ingang vinden in de praktijk. De laatste weken duiken immers her en der schrijnende verhalen op van personen in collectiviteiten die nog altijd hun kamer niet mogen verlaten, die zelfs geen korte wandeling in de buitenlucht mogen maken, die niet naar huis mogen of die maar één van hun gezinsleden mogen zien. Omgekeerd zijn er ook getuigenissen van personen die in normale omstandigheden gebruikmaken van het aanbod van een collectiviteit, maar die nu al wekenlang thuis moeten blijven, verstoken van veel, zo niet alle zorg die ze normaal ontvangen. Die situaties zijn een hoogontwikkelde regio als Vlaanderen niet alleen onwaardig, ze kunnen in veel gevallen dankzij de juiste flankerende maatregelen ook worden vermeden. De indieners van dit voorstel van resolutie roepen daarom op om ook in zeer specifieke en moeilijke zorgcontexten voldoende aandacht te hebben voor de impact die de algemene maatregelen hebben op kwetsbare personen en de nodige uitzonderingen voor hen mogelijk te maken.

Naast het menselijke aspect is er immers ook een basis in internationale verdragen om met de hoogst mogelijke urgentie werk te maken van een versoepeling van die regimes. In de eerste plaats is er het VN-verdrag (VN: Verenigde Naties) tegen foltering en andere wrede, onmenselijke en onterende behandeling of bestraffing[1]. De ondertekenaars van dat verdrag gaan in artikel 3 en 4 niet alleen het engagement aan om wrede, onmenselijke en onterende behandeling te voorkomen, maar verklaren ook dat ze uitzonderlijke omstandigheden niet zullen inroepen als legitimatie voor maatregelen die wreed, onmenselijk of onterend kunnen zijn. Met andere woorden, zelfs in tijden van een pandemie moet er blijvende aandacht naar de menselijke waardigheid gaan en moeten er maatregelen genomen worden om te vermijden dat personen gedurende lange perioden in isolatie verblijven, dagenlang in bijzonder kleine ruimten verblijven, of gedepriveerd worden van sociaal contact met hun dierbaren of van het recht om zich te verplaatsen. Ook het vermelden waard is de vaststelling dat er naast het algemene kader ook specifieke situaties zijn waarbij een maatregel extra hard ingrijpt in de individuele waardigheid, of een buitengewoon fysiek of psychisch leed kan teweegbrengen.

Daarnaast is er de VN-Conventie inzake de rechten van personen met een handicap[2] en het bijbehorende recht op redelijke aanpassingen[3]. Personen met een handicap hebben ook in coronatijden het recht om op basis van een specifieke nood die uit die handicap voortvloeit, een bijzondere compenserende maatregel te vragen zodat

1 http://www.un-documents.net/dpptcidt.htm.
2 https://www.vaph.be/sites/default/files/documents/vn-conventie/vn-conventie.pdf.
3 https://www.unia.be/nl/artikels/brochure-unia-legt-uit-wat-redelijke-aanpassingen-zijn-in-het-onderwijs.

de situatie voor hen draaglijk blijft. Dat recht op redelijke aanpassingen is juridisch afdwingbaar en het is de taak van de overheid om dat recht mee te garanderen en eventueel de nodige flankerende maatregelen te nemen. Op een moment dat er bijvoorbeeld voldoende testcapaciteit is, er voldoende beschermend materiaal voorhanden is en er een systeem van contactonderzoek actief is waarmee nieuwe besmettingen kunnen worden opgespoord, kan het niet dat het verzoek van een persoon met een handicap om zich even in de open lucht te begeven of de fysieke nabijheid van een dierbare op te zoeken, geweigerd wordt, terwijl ieder ander persoon dat wel naar eigen goeddunken mag doen.

Tot slot blijkt uit de vrijgegeven adviezen van de Groep van Experts belast met de Exitstrategie (GEES) dat de experts al enige tijd pleiten voor een beleid dat ervoor zorgt dat de versoepelingen in het kader van de exitstrategie de collectiviteiten bereiken en het normale zorgaanbod opnieuw wordt opgestart. In haar advies van 24 april pleitte de GEES al voor een principe van non-discriminatie bij de versoepelingen in het kader van de exitstrategie. Op dat principe kan alleen een uitzondering worden gemaakt voor personen die door hun gezondheidstoestand extra kwetsbaar zijn voor het coronavirus. Op 6 mei heeft de GEES dat advies hernomen en aangekondigd dat er een werkgroep rond het mentaal welbevinden werd opgericht. Op 13 mei volgden de eerste concrete aanbevelingen over onder meer het heropstarten van het normale aanbod rond mentaal welbevinden en het ontwikkelen van een gerichte teststrategie voor specifieke, kwetsbare groepen. Tot die kwetsbare groepen behoren gezondheidswerkers, post-COVID-19-patiënten, personen met een vooraf bekende mentale kwetsbaarheid, families die zich in een uitdagende socio-economische situatie bevinden enzovoort. Een dergelijke strategie moet het immers mogelijk maken om de gevraagde versoepelingen veilig door te voeren. In het advies van 3 juni werden die aanbevelingen van de GEES nog verder versterkt met het pleidooi om kwetsbare kinderen en personen die in een collectiviteit verblijven, het recht te geven op verschillende bubbels: een familie-, school- en zorgbubbel. Met de zorgbubbel wordt de voorziening of de setting bedoeld waarin kwetsbare personen zorg ontvangen. De schoolbubbel omvat de opvang, de schoolse omgeving of een jeugdkamp. De Commissie van Toezicht voor jeugdinstellingen gaf op 10 juni in de commissie Welzijn in de hoorzitting over haar recentste jaarverslag (*Parl.St.* Vl.Parl. 2019-20, nr. 43/1) ook blijk van een grote bezorgdheid over de gevolgen van isolatie en deprivatie van sociaal contact tijdens de lockdownperiode.

Het moment is daarom aangebroken om analoog met de start van fase 3 van de exitstrategie van de Nationale Veiligheidsraad het principe om te keren en maximaal de adviezen van de GEES te volgen. Bezoek ontvangen, zich korte perioden buiten de collectiviteit begeven, ervoor kiezen om weekends bij de ouders door te brengen of opnieuw gebruikmaken van activiteiten voor zinvolle dagbesteding worden dan niet langer onmogelijk gemaakt tenzij aan bepaalde voorwaarden voldaan is. De mogelijkheid van al die activiteiten wordt integendeel gegarandeerd tenzij de collectiviteit duidelijk de onmogelijkheid of het disproportionele risico ervan kan aantonen.

Dit voorstel van resolutie roept de Vlaamse Regering dan ook op om de versoepelingen van de Nationale Veiligheidsraad maximaal toe te passen in de collectiviteiten en in het zorgaanbod van de Vlaamse welzijnssector, met de bedoeling om zo weinig mogelijk Vlamingen van hun zorg en hun vrijheden te depriveren. Daarnaast roept het voorstel de Vlaamse Regering op om alle flankerende maatregelen te nemen zodat niet alleen het bovenstaande principe in de praktijk mogelijk wordt gemaakt, maar er ook een beleids- en handelingskader wordt ontwikkeld dat toelaat om dat principe te handhaven bij mogelijke toekomstige uitbraken van het coronavirus.

Freya VAN DEN BOSSCHE
Hannes ANAF
Conner ROUSSEAU

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op:
  1° de uitbraak van het coronavirus in België en de vele uitdagingen die daarmee gepaard gingen;
  2° de enorme inzet van het personeel in de welzijnssector om de crisis zo goed mogelijk te ondervangen;
  3° de significante impact van die maatregelen op de kwaliteit van zorg en de persoonlijke vrijheden van personen die al dan niet tijdelijk of occasioneel in een collectiviteit verblijven;
  4° de vaststelling dat België zich ondertussen in de staart van de eerste golf bevindt en er meer kennis beschikbaar is over het virus en over mechanismen om met het virus om te gaan;
  5° de versoepelingen waarover de Nationale Veiligheidsraad al een beslissing heeft genomen en de vaststelling dat die ook gelden voor personen in een collectiviteit;
  6° de menselijke waardigheid, die in alle gevallen zo veel mogelijk gevrijwaard moet worden;
  7° het advies van de Groep van Experts belast met de Exitstrategie (GEES) van 24 april 2020 en het principe dat de versoepelingen van de exitstrategie voor iedereen moeten gelden zolang er geen specifieke gezondheidsrisico's zijn;
  8° het advies van de GEES van 13 mei 2020 en de gevraagde specifieke aandacht voor de meest kwetsbaren in de samenleving en voor het mentaal welbevinden;
  9° het advies van de GEES van 3 juni 2020 en de aanbeveling om kwetsbare kinderen en personen die in collectiviteiten verblijven, het recht te geven op verschillende bubbels;
  10° de presentatie van het jaarverslag 2019 van de Commissie van Toezicht voor jeugdinstellingen (*Parl.St.* Vl.Parl. 2019-20, nr. 43/1) in de commissie Welzijn op 10 juni 2020;
  11° het vermoeden dat het coronavirus niet zal verdwijnen, maar in de toekomst opnieuw heviger in de samenleving kan beginnen te woeden;
  12° het belang om in alle gevallen snel te kunnen schakelen bij nieuwe uitbraken van het virus in collectiviteiten en de specifieke aanbevelingen die de GEES daarover doet, zoals de oprichting van een 'controletoren' en een preventieve teststrategie voor die collectiviteiten;

– vraagt de Vlaamse Regering om:
  1° conform het advies van de GEES alle maatregelen te nemen die garanderen dat de versoepelingen die de Nationale Veiligheidsraad in het kader van de exitstrategie neemt, ook hun volle weerslag hebben in de collectiviteiten en ten aanzien van personen die gebruikmaken van het zorgaanbod van de Vlaamse welzijnssector;
  2° daarvoor maximaal werk te maken van de gevraagde flankerende maatregelen, zoals de oprichting van een 'controletoren op de tweede lijn' en een preventieve teststrategie in collectiviteiten met een residentieel karakter;
  3° het voorstel van de GEES over de bijzondere bubbels voor kwetsbare kinderen en personen die in een collectiviteit verblijven onverwijld mogelijk te maken en daar de nodige flankerende maatregelen voor te nemen, behalve als het gaat om bewoners van collectiviteiten die tot de risicogroepen voor een coronabesmetting behoren;

4° de menselijke waardigheid voorop te plaatsen bij toekomstige versoepelingen van de quarantainemaatregelen in de collectiviteiten en in het zorgaanbod van de Vlaamse welzijnssector;

5° werk te maken van een structureel afspraken- en handelingskader dat toelaat niet alleen de menselijke waardigheid en persoonlijke vrijheden, maar ook het recht op redelijke aanpassingen maximaal te waarborgen bij mogelijke toekomstige uitbraken van het coronavirus of bij andere pandemieën.

Freya VAN DEN BOSSCHE
Hannes ANAF
Conner ROUSSEAU